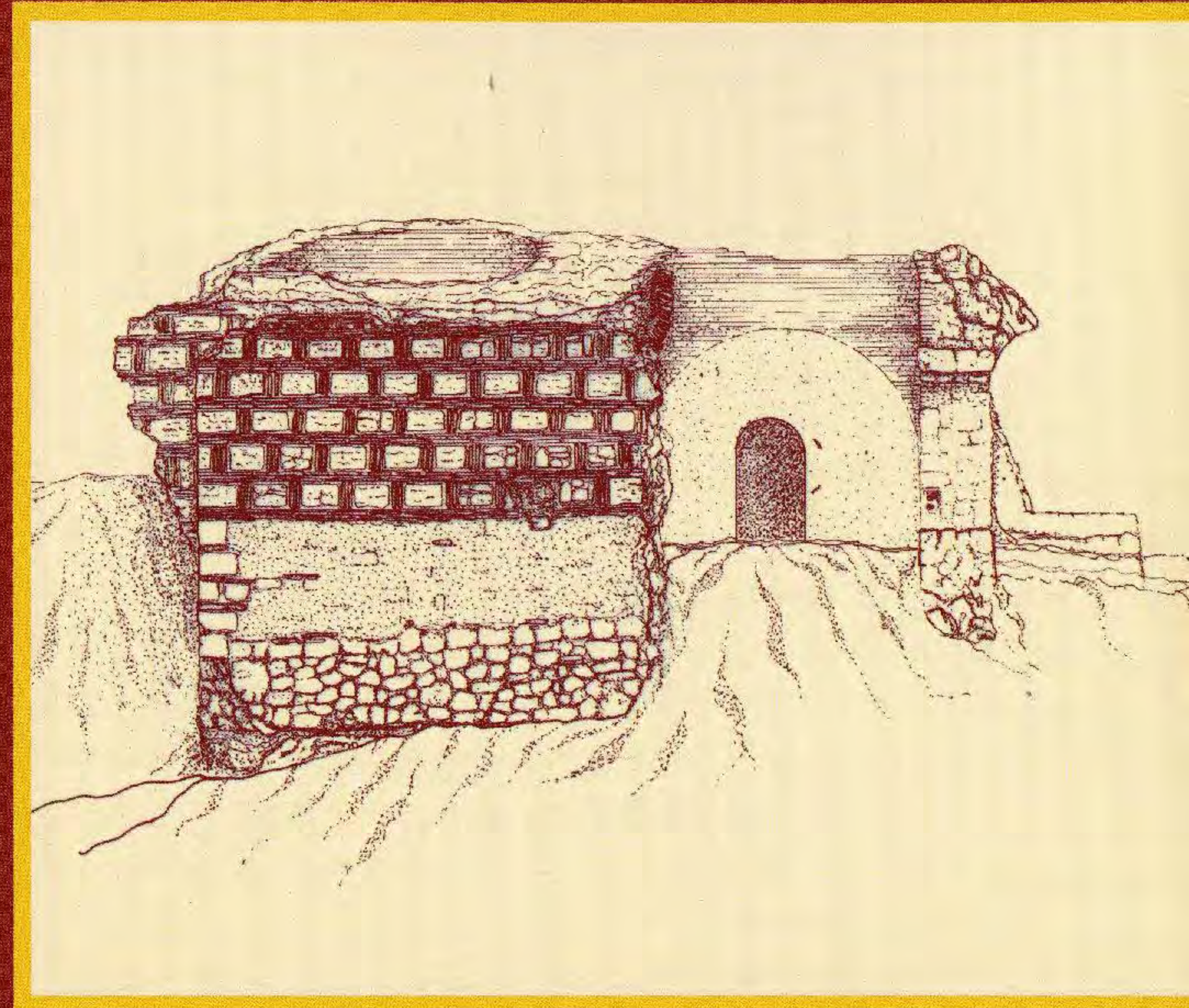

ΜΙΑ ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΜΕΡΑ

*Μια επίσκεψη στο λουτρό
της Παραμυθιάς*

ISBN 960-8063-68-X

© 2001 ΥΠ.Ε.Π.Θ-ΥΠ.ΠΟ (Πρόγραμμα Μελίνα)
8η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, Ιωάννινα
Βασιλικού Νίκη - Καραμπερίδη Αργυρώ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ

μικρό κοριτσάκι, από αρχοντική οικογένεια της Παραμυθιάς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΟΨΑΡΑΣ

πλούσιος άρχοντας από την Παραμυθιά, ο πατέρας της Αγγελικής.

ΘΕΟΔΩΡΑ

η σύζυγος του κυρ Ιωάννη και μητέρα της Αγγελικής.

ΘΕΑΝΩ

μια γειτόνισσά τους

ΚΑΡΟΛΟΣ Α΄ ΤΟΚΚΟΣ

άρχοντας της Κεφαλονιάς. Το 1411 τον κάλεσαν στα Ιωάννινα για να ανέβει στο θρόνο του Δεσποτάτου της Ηπείρου. Πηγαίνοντας προς τα Ιωάννινα πέρασε από την Παραμυθιά και οι άρχοντες της πόλης του παρέδωσαν το κάστρο της.

Μάρτιος 1411

Σήμερα είναι μεγάλη μέρα για την πόλη του **Αγίου Δονάτου***. Ο αφέντης Κάρολος, από τη μεγάλη γενιά των Τόκκων, κίνησε από το νησί του, την Κεφαλονιά, να γίνει άρχοντας στα Γιάννενα!! Και στο δρόμο θα σταματήσει στον Άγιο Δονάτο.

Όλη η πόλη είναι ανάστατη. Όλοι οι κάτοικοι είναι στο δρόμο για να δεχτούν το νέο αφέντη!! Ψηλά, στο κάστρο, τα φλάμπουρα έχουν υψωθεί για να τον τιμήσουν! Και στο μεγάλο μέγαρο, ψηλά στην ακρόπολη, ο φρούραρχος ετοιμάζεται να δώσει μεγάλη γιορτή!!! Με φαγητά, μουσικούς και ακροβάτες!!

Όλες οι αρχοντικές οικογένειες της πόλης είναι καλεσμένες!! Και πρέπει να δείξουν τον καλύτερο εαυτό τους, τα καλύτερα ρούχα τους, τα πιο ακριβά τους κοσμήματα. Μη νομίσει ο άρχοντας ότι έχει να κάνει με τίποτα παρακατιανούς!

Ανάμεσα σ' αυτούς που ετοιμάζονται να παν στο παλάτι το βράδυ, είναι και οι άρχοντες Πετροψαράδες. Πλούσια οικογένεια, από τις παλιότερες στην περιοχή, με κτήματα πολλά, μέχρι πέρα στην Ουζντίνα, κοντά στο ποτάμι, τον Καλαμά. Ο άρχοντας Ιωάννης και η κυρά του, η Θεοδώρα, ετοιμάζονται από το πρωί, μοιράζοντας, όλο φούρια, διαταγές εδώ κι εκεί. Η μικρή τους κόρη, η Αγγελική, τους παρακολουθεί λίγο ξαφνιασμένη.

* Άγιος Δονάτος: το παλιό όνομα της Παραμυθιάς.

Σπάνια βλέπει τέτοια αναστάτωση στο σπίτι. Ούτε όταν πάν να προσκυνήσουν στον αι Δονάτο, μεγάλ' η χάρη του, στο μεγάλο πανηγύρι, που γίνεται στις 30 Απριλίου, εκεί, στην παλιά εκκλησιά, στο μέρος που ο άγιος, με τη χάρη του Θεού, σκότωσε το δράκο. Βέβαια, η Αγγελική είναι πολύ μικρή για να καταλάβει πόσο σημαντική είναι η άφιξη του Κάρολου. Η πολιτική και η διπλωματία είναι ακόμα άγνωστες γι' αυτή.

Παρόλ' αυτά, το κοριτσάκι συμμετέχει στη γενική αναστάτωση. Έχει κι αυτό λόγο να χαίρεται. Επιτέλους θα συνοδέψει τη μητέρα του στο λουτρό. Η Αγγελική, επειδή είναι μικρή, δεν έχει πολύ συχνά την ευκαιρία να επισκέπτεται το λουτρό. Είναι μια απόλαυση, που την χαίρεται μόνο σε ιδιαίτερα σημαντικές μέρες σαν τη σημερινή.

Η προετοιμασία για το λουτρό ξεκινά από βραδύς και μοιάζει σαν να ετοιμάζονται για μια μικρή εκστρατεία. Η αρχόντισσα Θεοδώρα θέλει όλα να είναι στην εντέλεια, να μη τους λείψει τίποτα. Οι παρακόμες στοιβάζουν σε μπόγους τα μαλακά προσόψια και τα σκουτιά, λινά και βαμβακερά, που θα τυλίξουν τις αρχόντισσες μέσα στις ζεστές αίθουσες του λουτρού. Τα σαπούνια, τ' αρώματα, οι αλοιφές, οι βούρτσες και οι τρίφτες μαζί με τ' ασημένια τάσια και τα ξύλινα τσόκαρα μπαίνουν σε μεγάλα πανέρια. Και στην κουζίνα ετοιμάζουν προσφάγια και γλυκά και σερμπέτια για να πάρουν μαζί τους. Τόση ώρα θα μείνουν στο λουτρό, μη και πεινάσουν!

Κι έτσι, με το που μεσημέριασε, μια και τότε είναι η κατάλληλη ώρα για να πηγαίνουν οι γυναίκες στο λουτρό, το καραβάνι ξεκινά. Μπροστά η κυρά Θεοδώρα, πίσω η μικρή Αγγελική και ακολουθούν και τρεις παρακόμες φορτωμένες πανέρια και μπόγους.

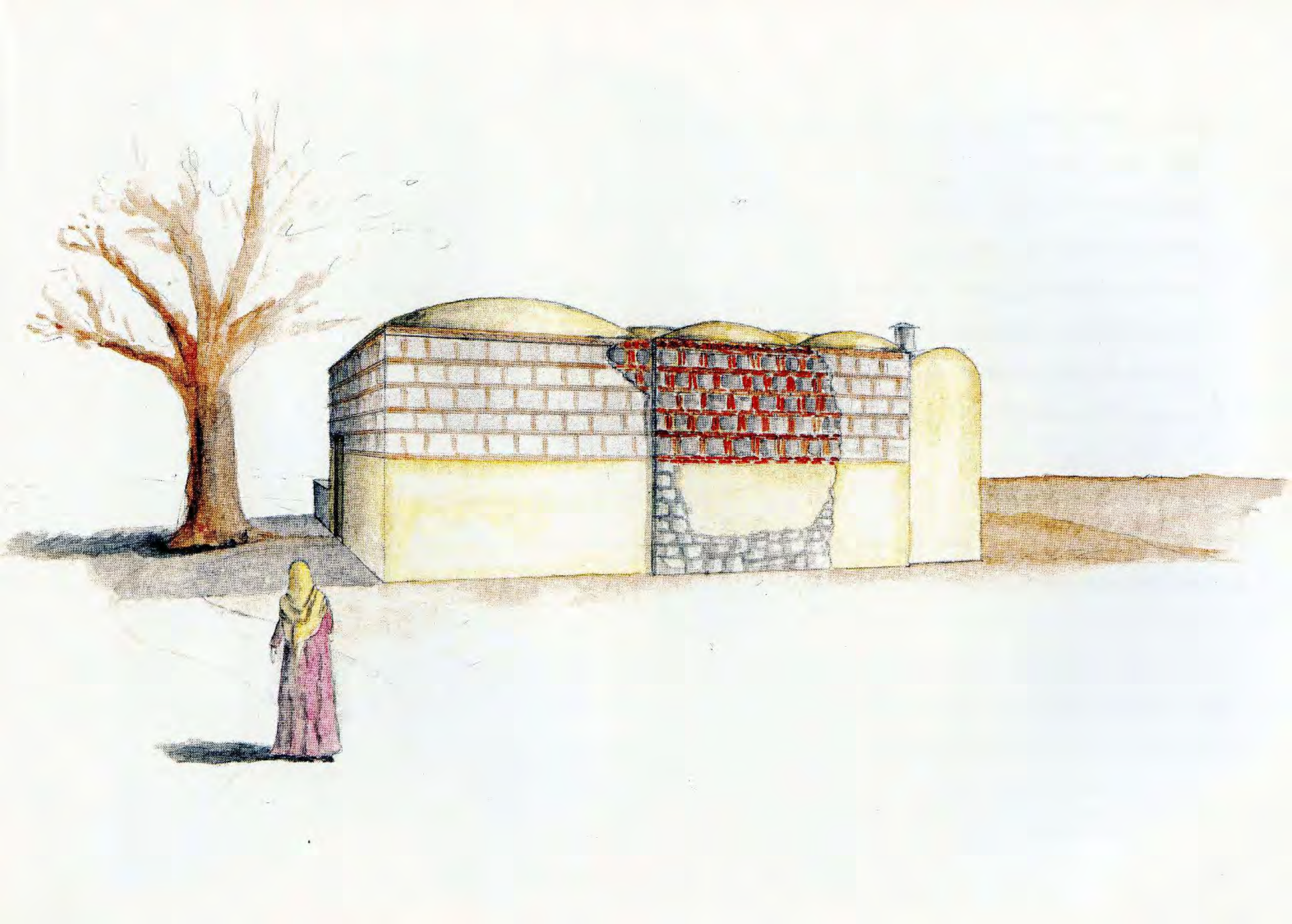
Η μικρή ομάδα σταμάτησε για λίγο στο μοναστήρι της Παναγίας της Παραμυθίας, απέναντι από το λουτρό. Η κυρά Θεοδώρα ήταν συγγενής της γερόντισσας, της ηγουμένης, και πάντα άναβε ένα κεράκι στη μνήμη των γονιών της στη Μεγάλη Εκκλησιά, το **καθολικό*** του μοναστηριού. Και η Αγγελική αγαπούσε αυτή την ψηλή εκκλησιά με τα **κεραμοπλαστικά κοσμήματα**** και τον περίεργο τετράγωνο τρούλο. Ήταν ήσυχη και μια περίεργη ηρεμία της προκαλούσαν οι άγιες μορφές που ήταν ζωγραφισμένες στους τοίχους.

Απέναντι από το μοναστήρι στέκεται το λουτρό. Δεν ήταν ένα απ' αυτά τα τεράστια λουτρά, με τις ευρύχωρες, πολυτελέστατες αίθουσες, σαν αυτά για τα οποία άκουγε η Αγγελική από τους πραματευτές, που φιλοξενούσε ο πατέρας της. Όμως γι' αυτήν, που δεν είχε φύγει ποτέ από τη μικρή της πόλη, το λουτρό με τους πολλούς θόλους και τις καμινάδες που πάντα κάπνιζαν, ήταν ένα κτήριο μαγικό.

* **Καθολικό:** η κεντρική εκκλησία ενός μοναστηριού.

** **κεραμοπλαστικά κοσμήματα:** διακόσμηση με τούβλα στο εξωτερικό των βυζαντινών ναών.

Στην είσοδο του λουτρού, τους περίμενε η λουτράρισα.

-Καλημέρα αρχόντισσα, χαιρέτισε με σεβασμό την Θεοδώρα, ευτυχώς ήρθατε νωρίς. Πολύς κόσμος θα μας επισκεφτεί σήμερα, τέτοια μέρα. Αλλά μην ανησυχείτε, το δικό σας το ιδιαίτερο διαμέρισμα, το 'χουμε κρατήσει, όπως όρισε.

- Αυτό θα έλειπε, να μη το κρατούσατε, κούνησε αυστηρά το κεφάλι της η Θεοδώρα, γι' αυτό άλλωστε έστειλα και νωρίς- νωρίς την αμοιβή σου.

- Βέβαια, βέβαια, έσπευσε να συμφωνήσει η λουτράρισα, πέρασε αρχόντισσα.

Και έτσι η συνοδεία μπήκε στο κτήριο των λουτρών.

Βρέθηκαν σε μια μεγάλη τετράγωνη αίθουσα, το **αποδυτήριο**, που φωτιζόταν από μικρά παράθυρα. Στο κέντρο της, ένα μαρμάρινο συντριβάνι χάριζε στο χώρο τη μουσική και την ηρεμία των τρεχούμενων νερών. Οι παρακόμενες άφησαν τους μπόγους στους χτιστούς πάγκους, σε μια γωνιά της αίθουσας.

Μόνο λίγες γυναίκες βρισκόταν καθισμένες στα μαλακά μαξιλάρια πάνω στους πάγκους. Ευτυχώς ήταν νωρίς ακόμα. Η Θεοδώρα χαιρέτησε τη γειτόνισσά της, τη Θεανώ, και για λίγο έπιασαν κουβέντα για τη μεγάλη αποψινή γιορτή καθώς και για την καινούργια κυρά, που παντρεύτηκε πρόσφατα ο διοικητής του κάστρου.

Ταυτόχρονα, ό-
ση ώρα συζη-
τούσαν, οι γυ-
ναίκες τυλίχτηκαν με μα-
λακές πετσέτες, φόρεσαν
τα ξύλινα τσόκαρα και κί-
νησαν να μπουν στη δεύτε-
ρη αίθουσα του λουτρού.
Οι παρακόμες τύλιξαν τα
ρούχα και τα τοποθέτησαν
προσεκτικά στα ειδικά
ντουλάπια κάτω από τους
πάγκους, για να τα' βρουν
όταν τελειώσουν.

- *Περάστε, περάστε,*
τους κάλεσε η λουτράρισ-
σα, και άνοιξε τη βαριά
ξύλινη πόρτα.

Η πόρτα έκλεισε πίσω από την Θεοδώρα και την Αγγελική. Οι αρχόντισσες βρέθηκαν στο "χλιαροψύχριον", το χώρο προετοιμασίας για το λουτρό.

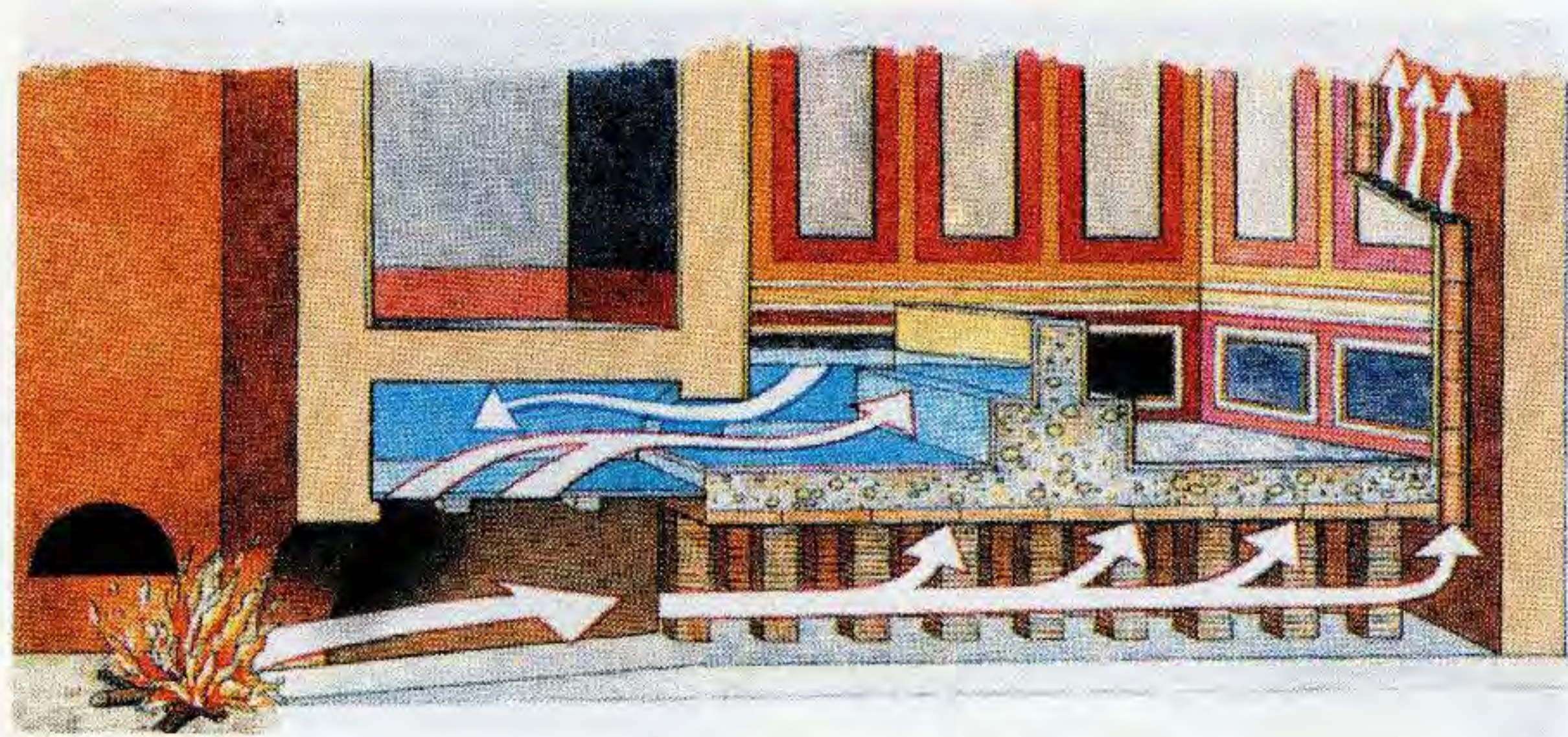
Άφησαν πίσω τους ένα μικρό προθάλαμο και κάθισαν στους πάγκους της μεγάλης αίθουσας. Η αίθουσα ήταν σκοτεινή. Μικρά παράθυρα είχε μόνο στη θολωτή οροφή της ενώ λυχνάρια κρεμασμένα στους τοίχους προσπαθούσαν να τη φωτίσουν. Ατμοί γέμιζαν το χώρο και η ατμόσφαιρα ήταν υγρή και χλιαρή. Οι παρακόμες άλειψαν τις αρχόντισσες με τις αλοιφές και τα έλαια, που ακριβά είχε αγοράσει ο κυρ Ιωάννης από τους πραματευτές, που έφταναν από την ανατολή. Ο χώρος γέμισε αρώματα.

Έτοιμες πια, πέρασαν στο κυριότερο τμήμα του λουτρού, το "θερμό".

Και αυτή η αίθουσα ήταν σκοτεινή και μάλιστα περισσότερο από την προηγούμενη, αφού εδώ οι ατμοί ήταν ακόμα πιο πυκνοί και η θερμοκρασία πολύ υψηλή. Αρκετές γυναίκες συζητούσαν χαμηλόφωνα, καθισμένες στους πάγκους, γύρω-γύρω στην αίθουσα. Η Θεοδώρα χαιρέτισε με ένα νεύμα της κεφαλής κάποιες γνωστές της αρχόντισσες αλλά δεν κάθισαν στην αίθουσα αυτή. Γρήγορα, μπήκαν αριστερά, σ' ένα μικρότερο χώρο, που όμως ήταν άδειος, κρατημένος αποκλειστικά γι' αυτές, όπως τους είχε υποσχεθεί η λουτράρισα.

Ηταν η αγαπημένη στιγμή της Αγγελικής. Αυτή και η μητέρα της καθόταν στους πάγκους και ενώ η κυρά Θεοδώρα ξέπλεκε και χτένιζε τα μακριά μαλλιά της, η Αγγελική τη ρώταγε για πολλοστή φορά: *Πες μου, μητέρα, γιατί κάνει τόσο ζέστη εδώ μέσα και πού βρίσκεται τόσο ζεστό νερό; Χαμογέλασε, αναστενάζοντας η Θεοδώρα και έπιασε να ξαναλέει την ιστορία: Στα' χω ξαναπεί Αγγελικούλα, αλλά ας τα ξαναπούμε...*

...Πίσω απ' αυτό το τοίχο βρίσκεται μια μεγάλη δεξαμενή γεμάτη νερό. Κάτω απ' αυτή, ο θερμαστής ανάβει μια μεγάλη φωτιά στο καμίνι κι έτσι ζεσταίνεται το νερό. Και το πάτωμα, γιατί είναι ζεστό; Ξαναρώτησε η Αγγελική. Το πάτωμα στηρίζεται σε χαμηλά κολωνάκια. Ο αέρας ανάμεσά τους ζεσταίνεται από τη φωτιά κι έτσι ζεσταίνεται και το πάτωμα. Οι τοίχοι πάλι ζεσταίνονται από τις καμινάδες, απ' όπου φεύγει ο αέρας, και από το νερό που κυλά μέσα σε πήλινους σωλήνες. Γι' αυτό και το πάτωμα και οι τοίχοι αλλά και όλος ο χώρος του λουτρού είναι ζεστός και όσο πιο κοντά βρίσκεσαι στο χώρο της δεξαμενής και το καμίνι, τόσο πιο ζεστά είναι.

Ακουγε μαγεμένη η Αγγελική και δεν κατάλαβε πως πέρασε η ώρα και πως είχε ιδρώσει αρκετά, ώστε να είναι έτοιμη για το επόμενο στάδιο. Μόνο όταν είδε τη λουτράρισα να' ρχεται, κρατώντας τον τρίφτη, κατάλαβε ότι έφτασε η δύσκολη ώρα! Αυτή η λουτράρισα την σαπούνιζε και την έτριβε τόσο σκληρά, που η Αγγελική νόμιζε ότι θα τη έγδερνε!! Βέβαια η αλήθεια είναι ότι σπάνια ένιωθε πιο καθαρή απ' ότι μετά από ένα τέτοιο λουτρό!!

Αφού λοιπόν έτριψε και καθάρισε καλά όλο το σώμα της, η λουτράρισα οδήγησε την Αγγελική στο διπλανό μικρό δωμάτιο. Αυτό, πιο μακριά από τη δεξαμενή, δεν ήταν τόσο ζεστό. Με το ασημένιο τάσι, η Αγγελική έριξε άφθονο νερό επάνω της και ξεπλύθηκε καλά. Τυλίχτηκε στις μαλακές πετσέτες και πέρασε ξανά στον χλιαρό χώρο. Κάθισε για λίγο εκεί, μην πάει και απότομα από τα πολύ ζεστά στα κρύα και πουντιάσει, και μετά από λίγο βγήκε με τη μητέρα της ξανά στην πρώτη μεγάλη αίθουσα.

Εκεί, οι παρακόρες έντυσαν με καθαρά ρούχα τις αρχόντισσες, τις χτένισαν και καθισμένες αναπαυτικά στα μαλακά μαξιλάρια, άνοιξαν τα πανέρια με τα παστέλια και τα γλυκά και τα μπουκάλια με τις βυσσινάδες και τα σερμπέτια. Τρώγοντας και πίνοντας και σιγοτραγουδώντας άφηναν την ώρα να γλυκοπερνάει. Ένοιωθαν καθαρές, χαλαρές και ήρεμες.

Ωχ, Παναΐα μου, αυτή είναι ζωή!!!!

Μια επίσκεψη στο λουτρό της Παραμυθιάς

Έτσι, η μικρή Αγγελική απόλαυσε μια συναρπαστική εμπειρία στο λουτρό της πόλης της.

Όμως, μια επίσκεψη σ' ένα λουτρό, κάποιες φορές, συνοδεύεται και από διάφορες δυσκολίες και κακοτυχίες!!

Ας απολαύσουμε κι εμείς ένα λουτρό

κι ας αντιμετωπίσουμε τις δυσκολίες, μέσα στο κτήριο του λουτρού της Παραμυθιάς,

πάνω στον πίνακα του παιχνιδιού μας!

Το παιχνίδι παίζεται από τέσσερις παίκτες.

Κόψτε προσεκτικά, με το ψαλίδι τις τέσσερις διπλές μορφές της αρχόντισσας-πιόνια και διπλώστε στα σημεία με τις γραμμές (μπορείτε αν θέλετε να βάλετε κόλλα ανάμεσα στις δύο όψεις της μορφής για να στέκεται καλύτερα). Βρείτε ένα ζάρι. Βάλτε τα πιόνια σας στην είσοδο του λουτρού και είστε έτοιμοι να παίξετε!!

Ρίχνετε το ζάρι και ξεκινάει πρώτος αυτός που θα φέρει τη μεγαλύτερη ζαριά.

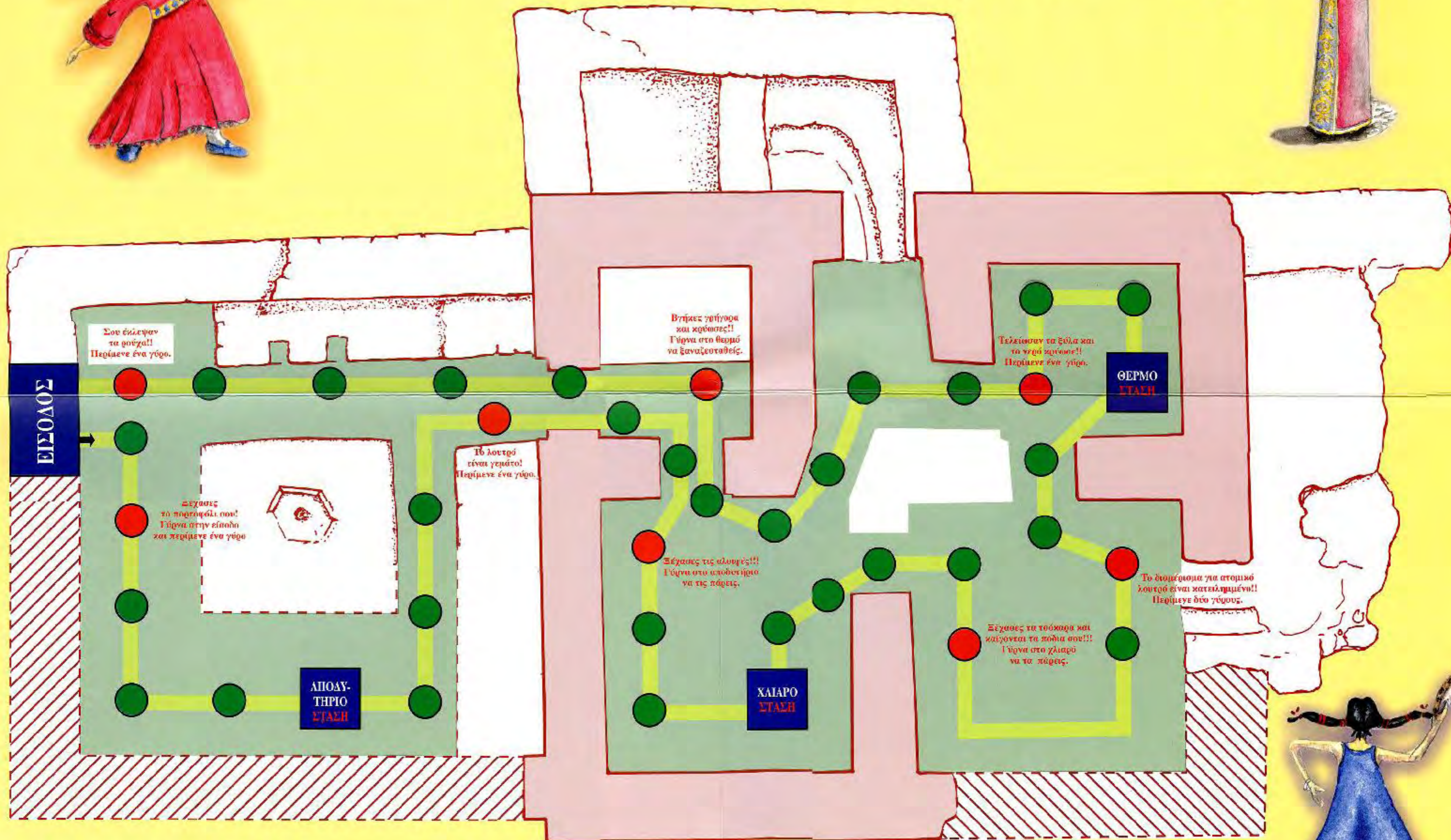
Κάθε πιόνι προχωράει τόσες θέσεις (πράσινοι κύκλοι), όσες του δείχνει η ζαριά του. Προσοχή όμως!! Κανείς δεν μπορεί να περάσει τις διάφορες στάσεις (τα γαλάζια τετράγωνα) χωρίς να σταματήσει. Ακόμα κι αν το ζάρι φέρει μεγαλύτερο αριθμό, ο παίκτης σταματά στη στάση και περιμένει τον επόμενο γύρο για να συνεχίσει.

Διάφορες κακοτυχίες (κόκκινοι κύκλοι) συμβαίνουν μέσα στο λουτρό. Ο παίκτης που το ζάρι του θα τον φέρει σε τέτοιο σημείο, αναγκάζεται να περιμένει ή να γυρίσει σε προηγούμενα μέρη του λουτρού (γαλάζια τετράγωνα), σύμφωνα με τις οδηγίες.

Νικητής είναι αυτός που θα καταφέρει να βγει πρώτος από το λουτρό!!

Καλή διασκέδαση!!

ΣΤΟ ΛΟΥΤΡΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΥΔΙΑΣ

4

6